

› Het tuigpaard keuringsklaar maken

Spelenderwijs naar het beste resultaat

Voor Jasper van Manen is het nooit een vraag geweest wat hij voor de kost zou gaan doen. Jonge paarden klaarmaken voor de keuringen, en dan veelal tuigpaarden, is wat hij het liefste doet. Hij legt dan ook graag uit aan IDS hoe hij dat aanpakt.

Tekst: **KARIN KARLAS** — Beeld: **JACOB MELISSEN**

Op het bedrijf van de gebroeders Van Manen in Ede is het het gehele jaar rond druk. Het keuringsklaar maken van hengsten en merries voor de tuigpaard- en Friezenkeuring heeft eigenlijk geen pauze en in het dekseizoen komen daar ook de nodige werkzaamheden bij. Jasper van Manen (34), zoon van Jan van Manen, is een belangrijke schakel in het bedrijf én degene die met name het klaarmaken van de paarden voor de keuringen en de concoursen voor zijn rekening neemt.

Automatisch ingegroeid

Je ziet Jasper dan ook op veel tuigpaardkeuringen in het wit rondlopen en met een paard aan de hand. Hij zou niet anders willen: “Ik heb nooit overwogen om wat anders te doen dan dit. Ik ging vroeger al met mijn vader in de auto mee met insemineren en ook door de keuringen mee te maken, groei je automatisch in dit wereldje. De eerste merrie die ik zelf klaarmaakte, was uit de U-jaargang en zij werd als tweejarige en later als driejarige direct kampioen van Nederland. Dát blijft je wel bij!”

Voor Jasper van Manen is het de mooiste baan die er is: paarden zo optimaal mogelijk voorbereiden op de keuring. "Ik kan er echt van genieten als het óók bij een paard waarbij het erom hangt lukt. Dat is bij zo'n paard net zo mooi als kampioen worden met een ander."

“Het leuke van keuringsklaar maken is dat je telkens nieuwe uitdagingen hebt.”

“Samen met een medewerker ben ik eigenlijk de hele dag paarden aan het trainen. Door het jaar heen maken we zo'n 120 Friese merries en hengsten klaar voor de keuring en daarnaast een aantal tuigpaardhengsten en een tiental tuigpaardmerries. Ook hebben we elk jaar nog wel een aantal rijpaardmerries om te trainen. Daarnaast begint in het dekseizoen de dag met sperma vangen samen met mijn vader. Om een uur of tien begin ik met de paarden trainen, wanneer het heel druk is help ik mee met insemineren”, vertelt hij. “Naast de medewerkers hebben we een vaste groep hulpen op de keuring zodat alles vlot verloopt. Zowel in de baan als buiten de baan en daar zijn we heel dankbaar voor.”

Het longeren is vooral gericht op ontspanning en het gebruik van de juiste spieren. Een showdraf wordt niet gevraagd. “Een paard dat met zijn hals naar beneden kan, kan ook omhoog”, is Jasper van mening.

Basisopvoeding

Jasper doet zijn werk met veel plezier. “Het leuke van keuringsklaar maken is dat je telkens nieuwe uitdagingen, nieuwe paarden, krijgt om klaar te maken.” Ziet hij dan ook al meteen de potentie van het paard? “Bij een goed paard zie je meteen al wel dat het een kandidaat is die mee kan doen. De een groeit erin, de andere minder. Maar in de eerste passen van een paard zie je al wel of hij of zij talent heeft.” Het verschilt nogal wat de paarden kennen als zij in Ede aankomen. “Soms krijgen we ze zo groen binnen, dat ze nog net aan een touwtje kunnen lopen en dan moeten we ze echt alles aanleren: van het borstelen, tot het scheren, het wassen, transport, het bit leren accepteren, longeren, alles. Als de paarden helemaal groen zijn, dan heb je wel minimaal zes weken nodig om ze klaar te krijgen voor de keuring, maar dat is kort dag. Eigenlijk heb je acht weken nodig, dan kan je ze er echt top voorzetten. Ze moeten eerst handzaam worden,

leren de benen af te spuiten, zodat dat soort dingen gewoon worden. Dat handzaam maken, doen we altijd met zijn tweeën. Sommigen spartelen een keer, bij anderen heb je drie keer nodig voordat ze het goed accepteren. Dat afspuiten en het borstelen, daar leren ze heel veel van. Met name het afspuiten maakt het werk voor de hoefsmid bijvoorbeeld ook weer gemakkelijker. Het is heel belangrijk dat ze leren rustig op de wasplaats te staan, dat hoort bij de basisopvoeding.”

Spelenderwijs

De eerste dagen komen de paarden vooral los in de baan, maar als ze wat handzaam zijn geworden wordt gestart met het longeren aan het halster. “Dat bouw je rustig op en daarna gaan we spelenderwijs met een bitje longeren en steeds iets meer vragen. Eerst doen we een keer of drie, vier de singel om, en als ze daarmee goed omgaan dan pak je de staatriem een keer mee. Daar moeten ze ook aan wennen. Sommigen kunnen daarop best een keer knijpen of

bokken en door dit op tijd mee te nemen, heb je daar bij het betuigen ook weer voordeel van. We longeren ze vaak aan het begin ook met een bitje aan de lange lijnen. Als ze wat heter en bloederiger zijn, dan is dit een goede manier om ze te leren omgaan met het bit. Vaak doen we dit ook ter voorbereiding op het betuigen en longeren. Op deze manier leren ze met de druk omgaan en voelen ze de touwen tegen de benen en als er iets zou gebeuren, dan kan je makkelijk loslaten. Het is daarnaast ook een mooie afwisseling op het longeren en je kan ze vast een beetje leren sturen. Aan het begin longeren we de paarden met een gebroken bitje en zonder oogkleppen. Later doen we ze wel alvast een Liverpoolstang in en oogkleppen op, omdat je ze ook probeert zo klaar te maken dat het betuigen er gemakkelijk op volgt.”

Fit en fris

Jasper is van mening dat je niets moet overhaasten. “Je moet het spelenderwijs opbouwen met jonge paarden, zodat ze fit en fris blijven en het werk met plezier blijven doen. Een dag rust kunnen geven is ook belangrijk, ze moeten het werk wel blijven accepteren. Daarom bouwen we dat ook rustig op van vijf tot tien minuten in het begin, tot zo’n twintig tot vijftwintig minuten aan het eind van het traject en dat zo’n vijf keer per week. Wij zijn van mening dat je met een jong paard ook niet langer moet werken dan dat.” In het traject blijft het individuele paard leidend voor het werk en de training dat het moet doen. “De training is voor elk paard in de basis hetzelfde, maar het ene paard werk je een keer extra en de andere krijgt een keer een

Het leren accepteren van het afspuiten is een belangrijk onderdeel van de basisopvoeding. Het handzaam maken van de paarden is stap 1 in de training van keuringspaarden.

“Je moet in de training goed kijken naar wat het paard aangeeft.”

Het leren monstere en opstellen is heel belangrijk voor een goede presentatie tijdens de keuring. Dit wordt dan ook meerdere keren geoefend.

dagje extra rust. Je moet goed kijken naar wat het paard aangeeft.” Als de paarden goed bitwijs zijn, aan de lange lijnen zijn te sturen en de singel en staartriem goed accepteren, bestaat de training grotendeels uit longeren. “Het longeren is inderdaad het belangrijkste bij de training, maar het is wel een samenspel van van alles. Voeding is bijvoorbeeld ook heel belangrijk en het kan per paard verschillen wat ze nodig hebben”, legt Jasper uit.

Deinende rug

De training heeft als doel de juiste spieren te ontwikkelen, zodat de paarden er tijdens de keuring op hun paasbest bij staan. “Ik zet ze laag over de rug bij, zodat ze de hals rond moeten

het concours wel omhoog. Een paard dat naar beneden kan, kan ook omhoog”, is Jasper van mening. “Ik zie de paarden graag mooi in balans, over de rug en met takt lopen. Ze moeten de spieren op de juiste manier aanspannen en toch los in het lijf zijn. We laten ze aan de longe rustig draven en je vraagt dan niet de showdraf. Daar ben je niet op uit: je bent uit op ontspanning en op dat het paard sterker wordt”, vertelt Jasper. “Ik vind het ook belangrijk dat ze met het bit spelen en lekker schuimen. Dat laat me zien dat ze ontspannen zijn en het bit accepteren. Dat ontspannen beeld, dat is belangrijk. Ik zie graag een deinende rug bij een paard. Doordat we met een staartriem werken, zie je dat extra goed: je ziet hem op de rug bewegen en als ze het lijf goed gebruiken, zie je dat op een gegeven moment in de hals terug. Ze moeten mooi actief bewegen met daarbij de bovenlijn in een boog. Aan het begin van het longeren kunnen ze nog weleens wat gespannen zijn en dat mag ook best. Het kan lastig zijn om de rust erin te krijgen en om ze het hoofd te leren laten zakken. Ze moeten spelenderwijs leren loslaten, en normaal zoeken ze de ontspanning wel op. Daarom moet je dit rustig opbouwen, want als je dingen gaat afdwingen, werkt dat averechts.” Hoe weet je of je training zin heeft gehad? “Je ziet dat een paard goed gewerkt heeft als hij op de goede plaatsen zweet. Op de hals en in de liezen. Maar het gevoel moet vooral goed zijn.”

“Ik ben een perfectionist: alles moet goed zijn en dat gaat tot in de details.”

maken en aanspannen. De ene zet je wat dieper en de ander wat hoger, maar je zet ze eigenlijk niet op de hoogte zoals je ze op de keuring of op concours zou willen zien. Als ze wakker en helder zijn, brengen ze de hals op de keuring of

Aan het begin van het traject wordt met een gebroken bitje zonder oogkleppen gelongeerd, maar ter voorbereiding op het betuigen wordt daar later de Liverpoolstang en een hoofdstel met oogkleppen voor gebruikt.

Staan is staan

We hebben het al gehad over de basisopvoeding - het handzaam maken - en de training aan de lange en de lange lijnen. Maar om een paard optimaal voor te stellen tijdens de keuring is er veel meer van belang. Vervoer bijvoorbeeld. “Het is belangrijk het transport een paar keer goed te oefenen, zodat je daar op de dag van de keuring in ieder geval geen stress van krijgt. Wij zetten ze een paar keer op de wagen en rijden er dan een rondje mee. Zo wennen ze hier vast aan.”

Een ontspannen manier van voorstellen aan de jury draagt bij aan een positief beeld, dus ook dit wordt geoefend. “We leren ze ook monstereisen door aan de hand te stappen over de straat. Als ze daarin mooi rustig zijn, dan gaan we ook draven. Ook dat bouwen we spelenderwijs op. Het is belangrijk dat ze op een rechte lijn leren lopen op het harde en als ze dat netjes doen, doen we dit ook in de bak of in de wei. We hebben hier in het seizoen soms avonden dat we 25 paarden op het harde laten draven. Dat is ook goed voor je conditie”, lacht Jasper, die over het leren opstellen van het paard heel duidelijk is: “Als ze staan, dan moeten ze ook stáán en moet ik ze niet drie keer hoeven te verzetten. Dat lukt niet altijd, maar dat probeer je wel, dus dat oefen je een paar keer. Door de herhaling en het oefenen leren ze om gelijk goed te gaan staan. Als we het draven oefenen met de paarden,

stellen we ze altijd ook even op. We oefenen ook weleens met toeters en bellen langs de baan, zodat ze op de keuring niet meer van alles onder de indruk zijn. Ook het stappen in de groep gaan we op een gegeven moment oefenen, daarmee boots je de keuring na.”

Finishing touch

De laatste periode voor de keuring is aangebroken. Het paard staat er in goede conditie voor en het is tijd voor de ‘finishing touch’. Tot het laatste moment wordt gewerkt aan het perfecte resultaat. “We werken ze tot aan de keuring rustig door, maar de laatste week nemen we iets gas terug. Het gaat erom dat ze fit en los zijn en je werkt naar het belangrijkste punt toe, de keuring.”

Hoefbeslag is van niet te onderschatten waarde om een paard optimaal op de keuring voor te stellen. “We proberen ze zo’n drie weken voor de keuring goed op ijzers te zetten, want hier kunnen ze een enkele keer gevoelig op zijn. Wij hebben het liefst dat als ze bij ons komen, dat ze al op een ijertje staan. Er wordt weleens bezuinigd op de hoefsmid, maar het is erg belangrijk dat ze hier al met goede voeten aankomen.” Door een paard goed te scheren, benadruk je zijn positieve punten en daarnaast staat het gewoon heel netjes, een goed getoiletteerd paard. “We scheren de paarden zo’n dag of vijf, zes voor de keuring. Sommige paarden reageren hier een beetje op, daarom doen we dit

“Ik vóel door het touw of het paard gaat lopen die dag.”

niet te kort van te voren. Ook wassen we ze een of twee dagen van te voren. Sommige paarden zijn gevoelig en je wilt de laatste dagen voor de keuring geen stress bezorgen.”

Twintig centimeter groter

Heeft Jasper zelf nog last van spanning op de dag van de keuring, ondanks dat hij het al zo vaak heeft meegemaakt? “Natuurlijk heb je altijd een bepaalde spanning, maar voor ons zijn keuringen dagelijkse kost. Je weet wat je doet en je bent daar ook rustig bij. Iemand die het een keer per jaar meemaakt, heeft vaak meer spanning en dat hebben de paarden echt in de gaten.” Jasper laat niets aan het toeval over. “Alles moet schoon zijn op de keuringen, dat gaat tot in de details. Ik ben een perfectionist: ik kan er bijvoorbeeld slecht tegen als de frontriem wat scheef zit of de keelriem te strak zit of iets dergelijks”, vertelt hij lachend. Jasper brengt de paarden meestal zelf voor en kan vaak al voelen of het paard zijn dag heeft of niet. “Als ik een paard binnenbreng in de ring, dan vóel ik door het touw of hij gaat lopen vandaag. Je voelt de

spanning van het paard door het touw heen. Ik hoef ook niet achterom te kijken om te weten hoe een paard loopt. Als hij goed gaat, dan voel je dat aan het touwtje. Eebert bijvoorbeeld, die wordt zó twintig centimeter groter!”, zegt Jasper trots.

Geven wat ze hebben

Niet elk paard is een winnaar, maar wanneer ben je als trainer dan tevreden? “Het doel is om ze mooi in conditie te krijgen, dat ze goed bespied zijn en dat ze goed in hun vel zitten. Alles moet kloppen, tot aan het hoefbeslag aan toe. Als het paard er goed voorstaat en goed uit de verf komt - of dat dan op de Centrale Keuring, de Hengstenkeuring of de Tuigpaardendag is, dat maakt niet uit - dan heb ik het doel bereikt. Of ze dan derde worden of onderaan staan; als ze maar laten zien wat ze kunnen. Maar we gaan natuurlijk voor de ster, dat is het mooiste. Ik kan er echt van genieten als het bij een paard waarbij het erom hangt, het ook lukt. Dat is bij zo'n paard net zo mooi als kampioen worden met een ander. Als ze geven wat ze hebben, dan is het voor mij geslaagd. Zoals Eebert tijdens de Oregon Trofee in Den Bosch afgelopen februari bijvoorbeeld ging, daar geniet ik echt enorm van!”, besluit Jasper. ●

Longeren aan de lange lijnen is een goed hulpmiddel om een stuur te krijgen bij de jonge paarden en om ze te laten wennen aan het gevoel van 'iets' tegen de benen.

